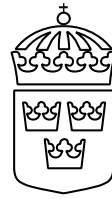

Regeringens proposition

2019/20:183

Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd Prop. 2019/20:183

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 11 juni 2020

Stefan Löfven

Ibrahim Baylan
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om ändring i minerallagen (1991:45) med anledning av spridningen av det virus som orsakar covid-19 och dess påverkan på gruvnäringen. Ändringen innebär att giltighetstiden för undersökningstillstånd som är giltiga den 1 juli 2020 och som tidigare har förlängts genom att det visats att det finns synnerliga skäl för förlängning ska förlängas med ett år.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2020.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Bakgrund.....	5
4.1	Spridning av det virus som orsakar covid-19	5
4.2	Minerallagen och mineralförordningen	6
5	Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd	7
6	Ikraftträdande.....	11
7	Konsekvenser.....	11
8	Författningskommentar.....	13
Bilaga 1	Sammanfattning av utkastet till lagrådsremiss	14
Bilaga 2	Utkastets lagförslag	15
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	16
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	17
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 juni 2020.....	18

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2019/20:183

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45).

Riksdagen beslutar att förkorta motionstiden till fyra dagar.

Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Härigenom föreskrivs att det i minerallagen (1991:45) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 7 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 a §

Tillstånd som har förlängts enligt 7 § andra stycket och som är giltiga den 1 juli 2020 ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut.

Om ett tillstånd enligt första stycket har förlängts med en tid som understiger fem år kan tillståndet förlängas på ansökan av tillståndshavaren med ytterligare viss tid så att den sammanlagda förlängningen blir högst sex år. Detta gäller dock endast om förutsättningarna i 7 § andra stycket är uppfyllda.

Första och andra styckena gäller inte undersökningstillstånd som avser olja eller gasformiga kolväten eller som grundas på en ansökan om stenkol och där stenkol uttryckligen anges i tillståndet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.

Svemin, branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige, har inkommit med en hemställan (dnr N2020/01129/BI) om att regeringen ska hjälpa gruvbranschen i den svåra situation som har uppstått på grund av spridningen av det virus som orsakar covid-19. Den 1 juni 2020 remitterades ett utkast till lagrådsremiss om förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd. I utkastet lämnas förslag på ändringar i minerallagen (1991:45) för att motverka allvarliga konsekvenser för prospekteringsbolagen och för gruvbranschen till följd av smittspridningen. En sammanfattning av utkastet till lagrådsremiss finns i *bilaga 1*. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Näringsdepartementet (dnr N2020/01129/BI).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 4 juni 2020 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som överensstämmer med lagförslaget i denna proposition. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för förkortad motionstid

Det finns giltiga undersökningstillstånd som löper ut under sommaren och hösten 2020. Det är därför mycket angeläget att lagändringarna träder i kraft redan den 1 juli 2020. Regeringen anser därför att det finns synnerliga skäl för riksdagen att besluta om förkortad motionstid. Regeringen föreslår att motionstiden förkortas till fyra dagar.

4 Bakgrund

4.1 Spridning av det virus som orsakar covid-19

På grund av spridningen av det virus som orsakar covid-19 befinner sig Sverige och omvärlden i en mycket svår situation och måste planera för extraordinära åtgärder. Covid-19 är en allvarlig sjukdom som i de svåraste fallen har en dödlig utgång. Virusets spridning är mycket snabbt, och Världshälsoorganisationen (WHO) deklarerade den 11 mars 2020 att spridningen av covid-19 är en pandemi. Den extraordinära situationen har visat att det skyndsamt måste säkerställas att alla adekvata åtgärder kan vidtas. Detta gäller inte bara för att kunna förhindra eller minska spridning utan också för att minska de negativa effekter som en spridning av viruset kan få för viktiga samhällsfunktioner och för människors liv, hälsa och arbete.

4.2 Minerallagen och mineralförordningen

Ändamålet med minerallagen är att reglera formerna och förutsättningarna för undersökning och utvinning av vissa mineralfyndigheter oavsett vem som äger marken. Minerallagen innehåller bestämmelser om undersökning och bearbetning av fyndigheter på egen eller annans mark av vissa särskilt uppräknade ämnen, koncessionsmineral. Med undersökning avses arbete i syfte att påvisa en fyndighet av ett koncessionsmineral och utvärdera fyndighetens sannolika ekonomiska värde och dess beskaffenhet i övrigt, i den mån sådant arbete innebär intrång i markägarens eller annan rättsinnehavares rätt. Med bearbetning avses utvinning och tillgodogörande av koncessionsmineral. Undersökning får, med undantag för vissa rättigheter som fastighetsägaren har, utföras endast av den som har undersökningstillstånd och bearbetning endast av den som har bearbetningskoncession.

Bestämmelser om undersökningstillstånd finns i 2 kap. minerallagen. I 2 kap. 5–8 §§ finns bestämmelser om giltighetstid för undersökningstillstånd. Ett undersökningstillstånd gäller i tre år från dagen för beslutet. Giltighetstiden kan sedan förlängas till maximalt 15 år efter ansökan av tillståndshavaren. Förlängning sker först med sammanlagt högst tre år om ändamålsenlig undersökning har utförts inom området, eller om tillståndshavaren har godtagbara skäl till att undersökning inte har skett och dessutom gör sannolikt att området kommer att undersökas inom den tid som ansökan avser. Därefter kan förlängning ske med sammanlagt högst fyra år om det finns särskilda skäl och sedan med ytterligare sammanlagt högst fem år om det finns synnerliga skäl.

Undersökningsarbete får endast utföras i enlighet med en gällande arbetsplan som ska upprättas av tillståndshavaren (3 kap. 5 § minerallagen). Arbetsplanen ska bl.a. innehålla en redogörelse för det undersökningsarbete som planeras och en tidplan för arbetet. Arbetsplanen ska delges ägaren till fastigheten där undersökningsarbetet ska bedrivas och innehavare av särskild rätt som berörs. Invändningar mot arbetsplanen ska framställas skriftligt till tillståndshavaren.

När ett undersökningstillstånd eller en bearbetningskoncession har upphört, gäller, om det inte finns särskilda skäl, en karenstid på ett år från det att tillståndet eller koncessionen upphörde att gälla till dess en ny ansökan om undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område kan prövas (2 kap. 9 § minerallagen).

En ansökan om förlängning av undersökningstillstånd ska för att kunna tas upp till prövning ha kommit in under tillståndets giltighetstid. Om tillståndshavaren har ansökt om förlängning inom den angivna tiden eller om tillståndshavaren inom samma tid har ansökt om bearbetningskoncession, gäller tillståndet till dess ansökningen har prövats slutligt.

Ansökan om förlängning av undersökningstillstånd ges in till bergmästaren. Närmare föreskrifter om vad ansökan ska innehålla finns i mineralförordningen (1992:285). I mineralförordningen finns även föreskrifter om avgifter för ansökan och för undersökningstillstånd samt om underrättelse om beslut.

5 Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

Prop. 2019/20:183

Regeringens förslag: Det ska införas nya bestämmelser i minerallagen som innebär att tillstånd som har förlängts genom att det visats att det finns synnerliga skäl för förlängning och som är giltiga den 1 juli 2020, ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut. För dessa tillstånd ska även gälla att i de fall förlängning har skett med en tid som understiger den sammanlagda giltighetstiden om fem år kan tillståndet på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare viss tid så att den sammanlagda förlängningen i stället blir högst sex år. Detta gäller endast om förutsättningarna för förlängning är uppfyllda.

Bestämmelserna ska inte gälla undersökningstillstånd som avser olja eller gasformiga kolväten eller som grundas på en ansökan om stenkol och där stenkol uttryckligen anges i tillståndet.

Utkastets förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot utkastets förslag.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) påtalar att så som författningstexten är utformad är det givet att en ansökan om förlängning ska beviljas om förutsättningarna för förlängning enligt bestämmelsen om synnerliga skäl är uppfyllda.

Bergsstaten anför att det är otydligt vad som gäller för undersökningstillstånd där tillståndshavaren har ansökt om förlängd giltighetstid men där beslut inte fattats den 1 juli 2020. Bergsstaten anser vidare att den föreslagna bestämmelsens ordalydelse i fråga om undantaget för tillstånd som gäller stenkol ger intryck av att alla tillstånd som omfattar stenkol är undantagna. Även SGU påtalar att det finns en risk för problem med den lagtekniska lösning som valts för att utesluta stenkol från förlängningen.

Svemin tillstyrker förslaget, men anser att förlängningen bör gälla alla giltiga undersökningstillstånd. Även SGU anser att det vore lämpligt om även de tillstånd som befinner sig på de tidigare stegen omfattas av de nya reglerna.

Sametinget avstyrker utkastets förslag och anger att tillståndshavare redan i dag har möjlighet att förlänga sina undersökningstillstånd med 15 år. Sametinget anför vidare att utdragna processer medför osäkerhet för rättighetsinnehavare och sakägare och riskerar att påverka dessa negativt.

Svenska Samernas Riksförbund (SSR) ställer sig inte bakom förslaget och påtalar att genomförande av undersökningsarbeten till största del sker inom renskötselområden och berör samebyarnas renskötselrätt och därmed deras egendomsrätt. SSR anför också att den korta remisstiden samt avsaknaden av konsekvensanalys och påverkan på egendomsrätter medför att lagändringen inte bör genomföras. SSR anser att regeringen kan göra andra riktade insatser gentemot de drabbade branscherna utan att göra lagändringar.

Naturskyddsföreningen anser att den föreslagna lagändringen kan vara motiverad med tanke på de extraordinära omständigheter som corona-

Prop. 2019/20:183 pandemin medför, men anser att prospekteringar i alunskiffer inte ska omfattas av förlängningen eftersom det finns en pågående utredning där en analys av hur regelverket för utvinning av metaller och mineral ur alunskiffer kan skärpas.

Skälen för regeringens förslag: Spridningen av det virus som orsakar covid-19 riskerar att slå hårt mot prospekteringsbolagen. Dessa bolag är ofta små och specialiserade på just prospektering efter potentiellt utvinningsbara mineralfyndigheter. De saknar därför intäkter från egen gruvproduktion och är beroende av externt kapital för att kunna fortsätta sin verksamhet. På grund av den rådande situationen är investeringsklimatet osäkert och prospekteringsbolagen riskerar att påverkas mycket negativt av detta, vilket i sin tur gör framtiden oviss för den svenska gruvbranschen.

Prospektering är kostsamt och tar tid. Undersökningsarbetet i fält föregås av tidskrävande förberedelser och själva undersökningarna behöver ofta utföras med hänsyn till säsongsbetingade faktorer t.ex. naturskydd och hänsyn till rennärigen. Detta gör att den tid som prospekteringsföretagen faktiskt kan utföra undersökningsarbete ofta är betydligt mer begränsad än vad tillståndets giltighetstid anger.

De reserestriktioner och rekommendationer som införts har även förhindrat och försvårat för bolag att genomföra de undersökningar som har planerats och fastställts i arbetsplan. I vissa fall hindras inhyrd personal från andra länder att lämna sina hemländer för att arbeta i Sverige. Därtill är gruvnäringen en cyklisk bransch som påverkas mycket av rådande konjunktur och där metallpriserna även påverkar viljan att investera i prospekteringsbolag.

Ökad belastning hos länsstyrelser och Bergsstaten vid sjukfrånvaro kan påverka handläggningstiderna för ansökningar om tillstånd för t.ex. provbrytning och fastställande av arbetsplaner, vilket i sin tur försämrar bolagens förutsättningar att utföra undersökningsarbete innan tillståndstiden löper ut.

Spridningen av viruset som orsakar covid-19 innebär att det föreligger extraordinära förhållanden som beror på omständigheter utom bolagens kontroll. Regeringen anser att det är angeläget att åtgärder vidtas för att motverka allvarliga konsekvenser för prospekteringsbolagen och för gruvbranschen.

Möjligheten till förlängning av undersökningstillstånd är uppdelad i tre steg enligt vilka förlängning kan sökas med först sammanlagt högst tre år, därefter sammanlagt högst fyra år och slutligen sammanlagt högst fem år. De krav som ska vara uppfyllda för att beviljas förlängning ökar för varje steg. I det första steget ska ett tillstånd förlängas om ändamålsenlig undersökning har bedrivits inom undersökningsområdet eller tillståndshavaren har godtagbara skäl till att undersökning inte har skett och gör sannolikt att området kommer att undersökas under den tid som ansökningen avser (2 kap. 6 § minerallagen). I det andra steget ska ett tillstånd förlängas om det finns särskilda skäl (2 kap. 7 § första stycket minerallagen). För de bolag som behöver ansöka om förlängning enligt de två första stegen görs bedömningen att det i dessa fall finns goda möjligheter att få giltighetstiden förlängd redan till följd av spridningen av covid-19. Dessa bolag har dessutom redan inom ramen för det befintliga regelverket ett antal år kvar att fortsätta sin verksamhet innan de har utnyttjat den sammanlagda

möjliga tiden om 15 år. Regeringen anser därför, till skillnad från SGU och Sveamin, att det inte nu finns tillräckliga skäl att förlänga samtliga giltiga undersökningstillstånd.

I det sista steget kan ett undersökningstillstånd förlängas om det finns synnerliga skäl såsom att tillståndshavaren visar att betydande arbete har lagts ned inom området och att vidare undersökningar sannolikt kommer att leda till att bearbetningskoncession kommer att meddelas (2 kap. 7 § andra stycket mineralagen). För de bolag som är i slutfasen av prospekteringsarbetet kan de rådande förhållandena innebära att bolagen inte haft möjlighet att utföra viktiga undersökningar eller provbrytningar för att t.ex. kunna gå vidare och ansöka om bearbetningskoncession. Visst undersökningsarbete kan dessutom endast utföras under vissa tider på året, vilket särskilt försvårar situationen för dessa bolag eftersom de endast har en begränsad tidsperiod kvar till sitt förfogande. Om de inte får möjlighet till ytterligare förlängning kan många års arbete och betydande ekonomiska investeringar riskera att gå förlorade.

SSR påpekar att en förlängning av giltighetstiden berör renkötselrätten och därmed påverkar samebyarnas egendomsrätt och att ingrepp i egendomsskyddet kräver en proportionalitetsbedömning i det enskilda fallet. Regeringen anser att giltighetstiden för undersökningstillstånd med hänsyn till det intrång och de olägenheter som de kan medföra för markägare och andra rättighetshavare endast bör förlängas i de fall där det redan nu kan bedömas att det finns ett angeläget behov. I utkastet har det enligt regeringens uppfattning gjorts en restriktiv avgränsning av vilka tillstånd som bör omfattas av den förlängda giltighetstiden. Den stora merparten av de giltiga undersökningstillstånden omfattas inte, utan förslaget gäller endast de undersökningstillstånd där det vid en prövning av ansökan redan har gjorts bedömningen att det finns synnerliga skäl för att undersökningsarbete ska få fortgå i högst fem år till. Den föreslagna förlängningen gäller dessutom endast undersökningstillståndet som sådant och inte arbetsplaner eller övriga tillstånd som är kopplade till undersökningsverksamhet. Möjligheten för markägare och innehavare av särskild rätt att komma med invändningar mot arbetsplaner påverkas inte av de föreslagna ändringarna. Mot bakgrund av de rådande svårigheterna med att utföra undersökningsarbete bedöms inte heller antalet arbetsdagar i fält bli fler till följd av förlängningen.

Ett undersökningstillstånd enligt befintlig reglering gäller i sammanlagt högst 15 år. Om en tillståndshavare som är i slutskedet av prospekteringsverksamheten inte har möjlighet att utföra de undersökningar som krävs för att kunna ansöka om bearbetningskoncession kommer undersökningstillståndet att upphöra att gälla. I sådana fall gäller en karenstid om ett år innan en ny ansökan kan ges in om undersökningstillstånd beträffande mark inom samma område. Regeringen anser därmed, till skillnad från SSR, att det behövs en lagändring för att dessa bolag som är i slutskedet av prospekteringsverksamheten ska få ytterligare ett år till sitt förfogande för att slutföra undersökningsarbetet. Andra insatser kan inte ersätta en sådan förlängning av tillståndet.

Det finns giltiga undersökningstillstånd som löper ut under sommaren och hösten 2020 och det är därför angeläget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft redan den 1 juli 2020. Mot bakgrund av detta och då den förlängda giltighetstiden inte bedöms leda till fler arbetsdagar i fält

Prop. 2019/20:183 bedömer regeringen, till skillnad från SSR, att den korta remisstiden är motiverad i detta fall.

Regeringen anser därför att det, liksom föreslås i utkastet, i minerallagen bör införas bestämmelser som innebär att giltighetstiden för nu gällande undersökningstillstånd, som har förlängts enligt 2 kap. 7 § andra stycket minerallagen, förlängs med ett år. För dessa tillstånd bör det även införas bestämmelser som reglerar giltighetstiden i det fall förlängning gjorts med en tid som understiger fem år. I dessa fall bör tillståndet, om förutsättningarna för förlängning är uppfyllda, kunna förlängas med viss tid så att den sammanlagda förlängningen i stället blir högst sex år.

SGU påtalar att så som författningstexten är utformad i det i utkastet föreslagna 2 kap. 7 a § andra stycket framstår det som att en ansökan om förlängning ska beviljas med automatik om det finns synnerliga skäl. Regeringens avsikt är inte att ändra förutsättningarna för en prövning av en ansökan om förlängning enligt 2 kap. 7 § andra stycket. Den föreslagna bestämmelsen bör därför utformas så att den överensstämmer med nu gällande reglering.

Tillstånd som har förlängts i det tidigare steget på grund av att det bedömts finnas särskilda skäl och där det den 1 juli 2020 finns en pågående ansökan om förlängning enligt bestämmelserna om synnerliga skäl omfattas inte av de föreslagna bestämmelserna om förlängd giltighetstid.

I den sakpolitiska överenskommelse som i januari 2019 slöts mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (det s.k. januariavtalet) anges att prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas ska förbjudas på motsvarande sätt som gjorts med uran och att regelverket för när utvinning av mineral får ske från alunskiffer ska skärpas. I Regeringskansliet pågår arbetet med att ta fram förslag om att införa ett sådant förbud. Mot den bakgrunden bör de nya bestämmelserna om en förlängd giltighetstid inte gälla undersökningstillstånd som gäller stenkol, olja eller gasformiga kolväten. Tillståndshavare som innehar undersökningstillstånd gällande dessa ämnen kan i stället ansöka om förlängning av tillstånd enligt den befintliga regleringen.

Naturskyddsföreningen anför att med hänsyn till den pågående utredningen om skärpning av regelverket för när utvinning av metaller och mineral från alunskiffer får ske så bör inte heller prospektering i alunskiffer omfattas av förlängningen. Eftersom alunskiffer i sig inte är ett koncessionsmineral och prospektering i alunskiffer kan omfatta en mängd olika mineral gör regeringen bedömningen att det inte nu bör införas något undantag för prospektering i alunskiffer.

Som SGU och Bergsstaten lyfter fram har undantaget när det gäller stenkol i utkastet formulerats på ett sätt som ger intryck av att alla tillstånd som omfattar stenkol ska undantas. För alla koncessionsmineral utom olja, gasformiga kolväten och diamant gäller enligt 1 kap. 5 § minerallagen ett undersökningstillstånd samtliga koncessionsmineral om inte sökanden begär annat. Syftet med ett undantag för stenkol är att det endast är de tillstånd där avsikten är att prospektera efter just stenkol som inte ska omfattas av den förlängda giltighetstiden. Regeringen anser därför att bestämmelsen bör utformas så att det framgår att det endast är sådana tillstånd som grundas på en ansökan om stenkol och där stenkol uttryckligen har angetts i tillståndet som omfattas av undantaget och därmed inte får förlängd giltighetstid.

Regeringens förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2020.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna yttrar sig i denna fråga.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av den pågående smittspridningen bör det säkerställas att adekvata åtgärder kan vidtas för att förebygga och minska negativa effekter på viktiga samhällsfunktioner och människors liv, hälsa och arbete. Det finns giltiga undersökningstillstånd som under sommaren och hösten 2020 löper ut och där det saknas möjligheter till ytterligare förlängning. Det är alltså viktigt att de förlängda tidsfristerna kan börja gälla så snart som möjligt. Lagändringen bör därför träda i kraft den 1 juli 2020.

7 Konsekvenser

Med anledning av de svårigheter som spridningen av det virus som orsakar covid-19 innebär för prospekteringsföretagen att utföra undersökningsarbeten inom den lagstadgade tiden föreslås att tillstånd som har förlängts genom att uppfylla kravet på synnerliga skäl för förlängning och är giltiga den 1 juli 2020 ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut. Förslaget ska möjliggöra att de undersökningar som är i sitt slutskede inför ansökan om bearbetningskoncession ska kunna slutföras så att betydande ekonomiska investeringar inte riskerar att gå förlorade.

Enligt uppgifter från Bergsstaten fanns det 576 gällande undersöknings-tillstånd den 1 april 2020. Av dessa omfattas 30 undersökningstillstånd av förslaget, dvs. tillstånd som har förlängts genom att uppfylla kravet på synnerliga skäl för förlängning och är giltiga den 1 juli 2020.

De föreslagna ändringarna minskar de negativa konsekvenserna av reserestriktioner och rekommendationer som har införts för att minska smittspridningen av covid-19. Förslaget innebär att de bolag som är i slutskedet av sin undersökningsverksamhet nu får en utökad möjlighet att slutföra de undersökningar som krävs för att upprätta ansökan om bearbetningskoncession.

Prospektering innebär tillfällig tillgång till mark och undersöknings-tillstånd är alltid tidsbegränsade. Prospekteringen är mycket resurskrävande och innehåller flera olika moment. Förstudier av befintligt kartmaterial och t.ex. borrkärnor behöver ske innan arbete i fält påbörjas. Tiden på året är också avgörande. Olika fältmoment behöver utföras under olika delar av året för att orsaka minsta möjliga skada på natur och djurliv och undvika störningar för rennäringen. Planerat arbete som inte kan utföras på grund av smittspridningen kan därför behöva skjutas upp till nästa säsong kommande år. För fältarbete krävs tekniskt avancerad mätutrustning och rätt kompetens. Av kostnadsskäl utförs inte fler arbetsdagar

Prop. 2019/20:183 i fält än nödvändigt. De metoder som används vid prospektering ger typiskt sett inte några bestående eller påtagliga spår i omgivningen.

De som berörs av förslaget är de prospekteringsbolag som har giltiga tillstånd, är i slutskedet av sin undersökningsverksamhet och behöver sammanställa slutlig information inför ansökan om bearbetningskoncession. Även markägare och innehavare av särskild rätt berörs genom att tiden för undersökning utsträcks. Dock bedöms prospekteringsarbeten i de flesta fall inte medföra någon störning av betydelse. Det sammanlagda antalet arbetsdagar som arbeten faktiskt utförs på en fastighet bedöms inte bli fler genom förslaget.

Förslaget ger ingen ekonomisk kompensation för eventuella extra kostnader som uteblivna planerade undersökningsarbeten kan ha medfört. Förslaget beräknas inte medföra några ekonomiska kostnader för Bergsstaten och en begränsad administrativ börda.

Att inte beakta rådande situation för prospekteringsbolagen riskerar att minska Sveriges attraktivitet för investeringar i prospektering och som attraktiv gruvnation. Sverige anses spela en betydande roll för den EU-inhemska malmproduktionen. Sverige har under mycket lång tid byggt upp industriella värdekedjor runt de malmer som bryts i landet. Den malm som bryts har därmed stor betydelse, inte bara som insatsvara, utan för Sveriges möjligheter att utveckla och bibehålla sin ledande position inom tillverkning av gruvteknikutrustning, miljöteknik såväl som produkter tillverkade av exempelvis specialstål. Att finna nya malmreserver genom prospektering är därmed av stor ekonomisk betydelse för Sverige.

Under de senaste åren har fler bolag ansökt och beviljats undersökningstillstånd för metaller som i dag inte bryts i Sverige men som behövs för omställning till fossilfria energilösningar och miljöteknik. I den batteristrategi (Brussels, 17.5.2018 COM(2018) 293 final ANNEX 2) som lanserades av EU-kommissionen under 2018 nämndes Sverige som ett av de länder som har potential att utvinna batterimetaller såsom kobolt, litium och naturlig grafit. EU-kommissionen har vidare identifierat tillgång till råvaror som en strategisk säkerhetsfråga för att kunna nå uppsatta mål inom EU:s gröna giv (Bryssel den 11.12.2019 COM(2019) 640 final). Även inom EU:s nya industristrategi omnämns vikten av trygg försörjning av råvaror för viktiga marknader och värdekedjor som exempelvis batterier, e-mobilitet, och förnybar energi. Med de föreslagna ändringarna reduceras risken av kapitalförstöring i form av att undersökningstillstånd förfaller till följd av uteblivna möjligheter att bedriva undersökning inom utsatt tid. Förslaget möjliggör fortsatt prospektering av de metaller som kommer att krävas för klimatomställningen samtidigt som möjlighet för framtida utvinning och förädling av dessa metaller inte redan på ett tidigt stadium förhindras.

Eftersom de föreslagna ändringarna inte omfattar undersökningstillstånd som gäller stenkol, olja eller gasformiga kolväten påverkas inte det pågående arbetet i Regeringskansliet med ett förbud mot prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas.

Förslaget till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

7 a § Tillstånd som har förlängts enligt 7 § andra stycket och som är giltiga den 1 juli 2020 ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut.

Om ett tillstånd enligt första stycket har förlängts med en tid som understiger fem år kan tillståndet förlängas på ansökan av tillståndshavaren med ytterligare viss tid så att den sammanlagda förlängningen blir högst sex år. Detta gäller dock endast om förutsättningarna i 7 § andra stycket är uppfyllda.

Första och andra styckena gäller inte undersökningstillstånd som avser olja eller gasformiga kolväten eller som grundas på en ansökan om stenkol och där stenkol uttryckligen anges i tillståndet.

Paragrafen, som är ny, reglerar giltighetstiden för undersökningstillstånd som förlängts enligt 7 § andra stycket och som är giltiga vid lagens ikraftträdande.

Enligt första stycket ska undersökningstillstånd som förlängts enligt 7 § andra stycket och som är giltiga den 1 juli 2020 förlängas med ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut. Bestämmelsen gäller även undersökningstillstånd som har förlängts enligt 7 § andra stycket med en tid som understiger fem år och där det den 1 juli 2020 finns en pågående ansökan om ytterligare förlängning. Om en ansökan om förlängning har kommit in under tillståndets giltighetstid eller tillståndshavaren inom samma tid har ansökt om bearbetningskoncession gäller tillståndet till dess ansökningen har prövats slutligt (2 kap. 8 §).

I andra stycket regleras giltighetstiden för tillstånd enligt första stycket som tidigare förlängts med en tid som understiger den maximala sammanlagda tiden om fem år. I dessa fall kan giltighetstiden, om förutsättningarna för förlängning är uppfyllda, på ansökan av tillståndshavaren förlängas med ytterligare viss tid så att den sammanlagda förlängningen blir högst sex år.

Ändringarna innebär att de undersökningstillstånd som omfattas av bestämmelsen kommer att kunna ha en maximal sammanlagd giltighetstid om 16 år istället för 15 år.

Av tredje stycket framgår att undersökningstillstånd som gäller stenkol, olja eller gasformiga kolväten inte omfattas av bestämmelsen. I fråga om stenkol gäller det endast sådana tillstånd som grundas på en ansökan avseende stenkol och där stenkol uttryckligen har angetts i tillståndet.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen träder lagändringen i kraft den 1 juli 2020. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av utkastet till lagrådsremiss

Utkastet till lagrådsremiss innehåller förslag på ändringar i minerallagen (1991:45). Genom ändringarna införs en ny bestämmelse om förlängd giltighetstid med ett år för undersökningstillstånd som är giltiga den 1 juli 2020 och som tidigare har förlängts genom att det finns synnerliga skäl för förlängning.

Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

Härigenom föreskrivs att det i minerallagen (1991:45) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 7 a §, av följande lydelse.

2 kap.

7 a § Tillstånd som har förlängts enligt 7 § andra stycket och som är giltiga den 1 juli 2020 ska gälla i ytterligare ett år från den dag då giltighetstiden annars skulle ha löpt ut.

Om ett tillstånd enligt första stycket har förlängts med en tid som understiger fem år ska tillståndet förlängas på ansökan av tillståndshavaren med ytterligare viss tid så att den sammanlagda förlängningen blir högst sex år. Detta gäller dock endast om förutsättningarna i 7 § andra stycket är uppfyllda.

Första och andra styckena gäller inte undersökningstillstånd som avser stenkol, olja eller gasformiga kolväten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2020.

Förteckning över remissinstanserna

Följande remissinstanser har inkommit med svar: Bergsstaten, Förvaltningsrätten i Luleå, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvårdsverket, Sametinget, SveMin, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Samernas Riksförbund och Sveriges Geologiska Undersökning,

Regelrådet har avstått från att yttra sig.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2020-06-04

Närvarande: F.d. justitierådet Ella Nyström samt justitieråden Per Classon och Stefan Johansson

Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd

Enligt en lagrådsremiss den 4 juni 2020 har regeringen (Näringsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Linn Hamstad, biträdd av ämnesrådet Katarina Persson Nilsson.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 juni 2020

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Johansson, Baylan, Hallengren, Hultqvist, Andersson, Bolund, Damberg, Shekarabi, Ygeman, Eriksson, Linde, Ekström, Eneroth, Nilsson, Ernkrans, Lindhagen, Lind, Hallberg, Nordmark, Micko

Föredragande: statsrådet Baylan

Regeringen beslutar proposition Förlängd giltighetstid för undersökningstillstånd